

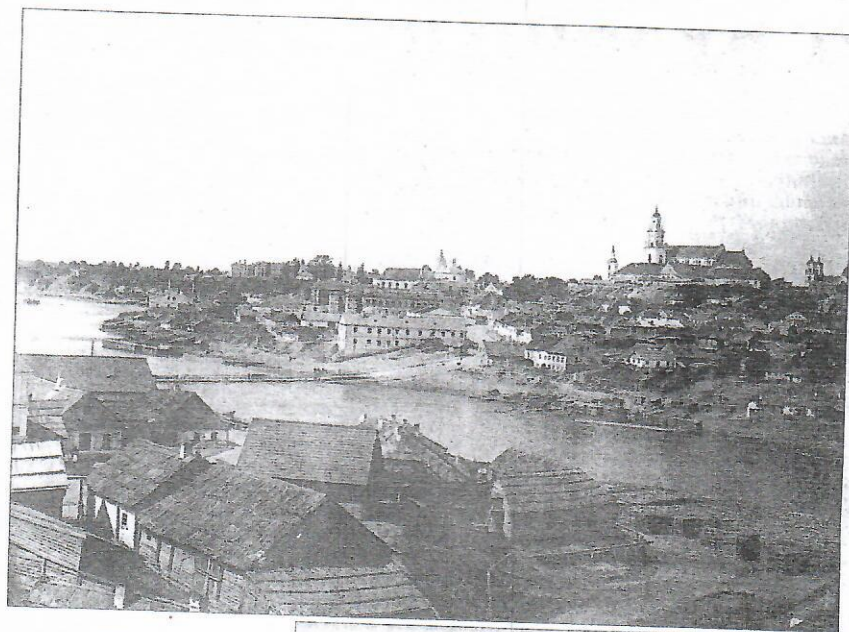
«Старое Гродна» – падарунак Людвікі Сівіцкай

У Літаратурным музеі Максіма Багдановіча на сённяшні момант захоўваецца больш за 20 000 музейных прадметаў, якія паступалі ў фонды рознымі шляхамі. Асабліваю каштоўнасць маюць тыя, што перадалі ў музей людзі, якія асабіста ведалі паэта, сустракаліся з ім, былі побач на працягу той ці іншай часткі яго жыцця. Сярод іх – Людвіка Антонаўна Сівіцкая-Войцік (1892 – 1991), беларуская культурная дзялячка, пісьменніца (вядомая пад псеўданімам Зоська Верас), мемуарыстка.

Людвіка Сівіцкая жыла ў Мінску ў час, калі беларускі паэт з Яраслаўля і выпускнік Дзямідаўскага юрыдычнага ліцэя Максім Багдановіч у 1916 годзе вырашыў вярнуцца на радзіму. Яна была сярод тых, хто

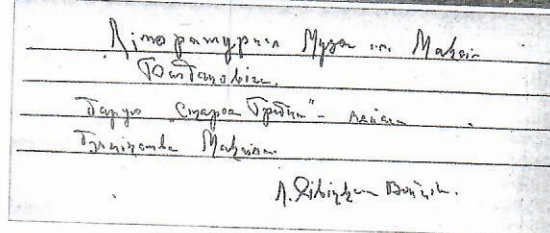
зея Максіма Багдановіча ўспаміны пра пісьменніка і яго мінскіх сяброў, фатаграфіі, рукапісы і асабістыя рэчы. Распавядзем толькі пра адзін каштоўны падарунак ад яе – фотаздымак «Старое Гродна», які можна ўбачыць у першай залі музея.

Ад моманту нараджэння музея Максіма Багдановіча, з красавіка 1981 года, яго супрацоўнікі актыўна збіралі экспанаты для будучай экспазіцыі і наладжвалі стасункі з людзьмі, якія асабіста ведалі паэта. Пачалі ліставанне з Людвікай Сівіцкай-Войцік, якая на той час жыла каля Вільні, і прыязджалі да яе ў госці ў знакамітую «Лясную хатку», працавалі з сямейным архівам, запісвалі ўспаміны. Таксама атрымлівалі падарункі – будучыя экспанаты, праўда, некаторыя арыгінальныя фотаздымкі

ця, але застаўся ў сэрцы дачкі. Яна не раз узгадвала яго ў лістах, розных допісах, у аўтабіяграфіі: «Хоць дома гаварылі па-польску, бацька мой палікамі сябе не лічыў. Лічыў сябе літвіном, у тым значэнні, як Адам Міцкевіч лічыў сваю бацькаўшчыну Літвой». Таксама яна падкрэслівала, што Антон Сівіцкі любіў паэзію Адама Міцкевіча і Уладзіслава Сыракомлі, дзякуючы гэтаму і маленькая Людвіка ўжо з 10-і гадоў далучалася да высокай літаратуры. У лісце да Аляксея Пяткевіча ад 16 студзеня 1972 года яна пісала: «Бацька ніколі не пакідаў кантакту з Гроднам. Любіў горад, ваколіцы. Нёман. Калі мне было 5-6 гадоў, вадзіў мяне на Каложу, плавалі мы лодкай па Нёмане».

Вразумела, чаму гэты фотаздымак быў такім дарагім сэрцу Людвікі Антонаўны, і чаму яна не магла з ім адрэзу развітацца. Перапіска з мінскімі музейшчыкамі працягвалася, у некаторых лістах сустракаем згадкі пра гэтае фота: «...копіі і арыгіналу "Гродна" поштай ня высылаюць. І клопату шмат і рызыкоўна... Можна хто будзе ехаць ад Вас у Вільню, а можа наш мастак паедзе папрашу кабы да Вас зайшоў... Добра было б мець лішнюю копію Гродна для Гудзевіцкага Музея» (ліст ад 18 студзеня 1988 года). Як бачым, яна імкнулася дзяліцца сваімі здабыткамі, калі не арыгіналамі, то хаця б копіямі, асабліва з тымі людзьмі, якія разумелі каштоўнасць здымкаў, рукапісаў ці прадметаў.

Фотаздымак «Старое Гродна» і яго адваротны бок з напісам. Канец XIX ст.

Чытаем у лісце ад яе да супрацоўнікаў музея Максіма Багдановіча: «Здымак Гродна даўна ўжо у мяне... Дзякую. Па нейкім часе падпішу Яго Вам у Музей. Вядома не поштай... Аду копію паслала ў Гродна ў клуб "Паходня". Гэта ім падарунак на 2-ю гадавіну...» (ліст 16 лютага 1988 года). Знакаміты гродзенскі клуб «Паходня» быў заснаваны ў 1986 годзе па ініцыятыве прадстаўнікоў мясцовай інтэлігенцыі, якія займаліся вывучэннем і прэзентацыяй беларускай гісторыі, беларускіх звычаяў і традыцый, музыкі, літаратуры, фальклору, беларускай мовы. Захаваўся ліст Людвікі Сівіцкай-Войцік да аднаго з актыўных чыннікаў гродзенскага клуба Міколы Таранды са згадкай пра ўжо знаёмы нам фотаздымак: «Пасылаю Вам здымак старога Гродна – з пантонным мастом, аб'яздзе праз каторыя я пісала ў сваіх успамінах "Старое Гродна", змешчаных у кніжцы "Краю мой – Нёман". Гэта копія, якую зрабілі ў Мінску ў Музеі Максіма Багдановіча. Арыгінал я ахварту Музею Максіма. А здымак зроблены ў канцы прызлага стагоддзя гродзенскім

фатографам, але па заказе майго с.п. бацькі Антона Міхайлавіча Сівіцкага» (ліст 9 лютага 1988 года). Людвіка Антонаўна Сівіцкая-Войцік выканалася сваё абяцанне – згодна з актам прыёму на пастаяннае захаванне ад 28 ліпеня 1988 года № 50 фонды Літаратурнага музея Максіма Багдановіча папоўніліся каштоўным экспанатам. На адвароце фатаграфіі сінім фламастарам дароўны надпіс былой уладальніцы: «Літаратурнаму Музею Максіма Багдановіча дарую старое Гродна – месца дзяцінства Максіма. Л. Сівіцкая-Войцік». Вось такая гісторыя фотаздымка, якая мае шчаслівы фінал, бо сёння ў экспазіцыі мінскага музея класіка беларускай літаратуры можна ўбачыць прыгожы горад – радзіму Антона Сівіцкага, месца, дзе ў дзяцінстве бывала яго дачка і дзе прайшлі дзіцячыя гады нашага Максіма Багдановіча.

Ірына МЫШКАВЕЦ

Захоўваецца правапіс арыгінальных лістоў Л. А. Сівіцкай-Войцік. Фотаздымкі з фондаў Літаратурнага музея Максіма Багдановіча.

Людвіка Антонаўна Сівіцкая-Войцік. 1987 г.

сардэчна сустрэў маладога чалавека, і вельмі хутка пасябралася з ім. Разам яны працавалі ў Мінскім адзеле Беларускага таварыства дапамогі пацярпелым ад вайны, сустракаліся падчас суботнікаў у клубе «Беларуская хатка», разам рыхтавалі святочную сустрэчу Новага, 1917, года і лемантар для дзетак беларусаў.

Сяброўка Максіма Багдановіча пражыла доўгае – дзевяноста дзевяць гадоў – жыццё, была ўдзельніцай важных сацыяльных і культурных падзей. А яшчэ Людвіка Сівіцкая-Войцік па крупнікам збірала каштоўныя сведчанні эпохі, а пасля шчодра дзялілася сваімі здабыткамі з даследчыкамі, навукоўцамі, простымі людзьмі, якія цікавіліся гісторыяй Беларусі. Людвіка Антонаўна перадала на захаванне ў фонды му-

зея аддавала ў фонд музея, а з іншых прасіла зрабіць фотакопіі.

Пасля адной з камандзіровак у Вільню, да Людвікі Антонаўны, супрацоўнікі прывезлі вялікі фотаздымак з панарамнай выявай Гродна. Пазней, у лісце ад 2 студзеня 1988 года яна пісала музейшчыкам: «Што да Гродна. Прасіла б адаслаць мне арыгінал. Ён усё роўна да Вас вернецца. І як мяне ўжо ня будзе і то з даравальным надпісам. Гэты здымак Гродна зроблены гродзенскім фатографам па заказе майго с.п. Бацькі – таму ён мне вельмі дарагі... Маім нашчадкам напэўна хопіць і копіі. Яны ж Віленчукі ад нараджэння і Гродна ім нічога не гаворыць». Бацька Людвікі, Антон Міхайлавіч Сівіцкі (1863 – 1907), быў родам з Гродна, рана пайшоў з жыц-